

1939. SZEPTEMBER 1. — 1969. SZEPTEMBER 1.

A NÜRNBERGI NEMZETKÖZI KATONAI TÖRVÉNYSZÉK JEGYZÖKÖNYVEIBŐL

Kereken harminc esztendeje, 1939. szeptember 1-én tört ki a második világ-háború.

Az évforduló alkalmából részleteket közlünk von Ribbentrop, náci külügy-miniszternek és Wilhelm Keitel tábornagynak a háborús főbűnösök perét 1945—46-ban tárgyaló nemzetközi bíróság előtt tett vallomásaiból, amelyek a háború kitérését közvetlenül megelőző napok diplomáciai eseményekre vonatkoztak. Közzéteszük továbbá Alfred Helmut Naujoksnak, az „aprómunkát“ végző SS-ek egyikének tanúvallomását a gleiwitzi provokációról. A részleteket a francia nyelven kiadott jegyzőkönyvek X. és XXXI. kötetéből válogattuk (Procès des grands criminels de guerre devant le Tribunal Militaire International. Nuremberg, 14. XI. 1945. — 1. X. 1946. Édité à Nuremberg, 1947).

A kihallgatás között részleteiben szereplő többi személy: Dr. Horn és Dr. Otto Nelte, von Ribbentrop, illetve Keitel hivatalból kirendelt védőügyvédje, Sir David Maxwell Tyfe, brit főügyész helyettese.

Von Ribbentrop kihallgatása

DR. HORN: Igaz-e, hogy Berlinbe való visszatérése után értesült az angol—lengyel garanciális egyezmény aláírásáról? Hogyan reagált ön és Hitler erre?

VON RIBBENTROP: Augusztus 25-én értesültem a Führer és Henderson nagykövet megbeszéléséről, amely távollétemben, augusztus 22-én, Berchtesgadenben zajlott le. E megbeszélés igen komoly volt. Henderson átadta a Führernek az angol miniszterelnök levelét, mely világosan utalt arra, hogy egy lengyel—német fegyveres konfliktus maga után vonná Anglia beavatkozását. Aztán, úgy hiszem, augusztus 25-én reggel a Führer olyan értelemben válaszolt e levélre, ami kizárta a diplomáciai megoldás minden lehetőségét. E napon megbeszéltem a Führerrel a levélváltás problémáját, és kértem őt, fontolja meg a kérdést, azt sugalmazva, hogy talán lehetne tenni még egy kísérletet Angliával.

Ez augusztus 25-én, egy eseményűds napon történt. Reggel kaptuk kézhez az olasz kormány értesítését, amely jelezte, hogy egy Lengyelországgal kapcsolatos konfliktus esetén Olaszország nem áll Németország mellé. Ennek hatására a Führer hajlandónak mutatkozott, hogy még egyszer fogadja Henderson nagykövetet, még a nap folyamán. Erre a megbeszélésre dél felé került sor, én is jelen voltam. A Führer részletekbe menő beszélgetésbe merült, és újra kifejtette Henderson előtt hön óhajtott kívánságát, miszerint mindenképpen egyezsére szeretne jutni Angliával. Vázolta a lengyel kérdés előidézte rendkívül veszélyes helyzetet, s kérte őt, hogy repüljön Angliába, és tájékoztassa az angol kormányt a dolgok állásáról. Henderson elfogadta Hitler ajánlatát; még aznap délután átvett egy jegyzéket, mely sűrítve tartalmazta mindazt, amit Hitler a megbeszélés alkalmá-

val mondott, s így pontos beszámolót terjeszthetett elő kormányának.

DR. HORN: Megfelel-e a valóságnak az, hogy attól a perctől kezdve, midőn ön tudomást szerzett az angol—lengyel garanciális egyezményről, megpróbálta rávenni Hitlert, hogy felfüggeszse a Németországban foganatosított katonai intézkedéseket?

VON RIBBENTROP: Úgy van. Beszéltem erről. Értesültem a nap folyamán, hogy bizonyos katonai lépéseket határoztak el, és egy sajtóhír tudatta: Londonban ratifikálták az angol—lengyel egyezményt. E hírt egy jegyzék egészítette ki, miszerint a lengyel követ, jóllehet beteg volt, felkereste a Foreign Office-t az egyezmény aláírása végett.

DR. HORN: Az egyezmény aláírására azelőtt vagy azután került sor, miután ismertté vált, hogy Olaszország nem hajlandó mozgósítani?

VON RIBBENTROP: Az egyezményt minden kétséget kizáróan utána kötötték. Nyilvánvalóan nem ismerhetem sem a pontos órát, sem a napot, de úgy hiszem, augusztus 25-én délután történt, Olaszország elutasító jegyzéke déltájban érkezett hozzánk. Más szóval, meggyőződésem szerint Rómában a döntést vagy ugyanaznap reggel, vagy előző nap hozták. Erre más tényből is következtettem. Először azonban, úgy hiszem, az ön kérdésére kellene válaszolnom, vagyis: hogyan reagáltam a hírré.

DR. HORN: Igen.

VON RIBBENTROP: Midőn tudomásomra jutott az említett sajtóhír, amit a birodalmi kancelláriába érkeztemkor megerősítettek, azonnal kértem Hitlert, hogy függessen fel mindennemű katonai intézkedést (nem voltam teljes mértékben informálva a katonai kérdések felől), és közöltem vele: teljesen világos, hogy enélkül a háború Angliával elkerülhetetlen, és Anglia soha nem fogja visszavonni aláírását.

A Führer egy pillanatig gondolkozott, s aztán azt mondta nekem, hogy valóban így áll a dolog. Azonnal hívatta a szolgálatos tisztet, úgy hiszem, Keitel marsall volt, aki közölte vele: hívja össze a tábornokokat, és állíttassa le a tervezett katonai műveleteket. Ez alkalommal a Führer megjegyezte, hogy egyetlen nap alatt két kedvezőtlen hírt kaptunk: az olaszországit és ez utóbbit, és annak a véleményének adott kifejezést, hogy Olaszország új magatartásáról Londonban azonnal tudomást szerezhettek, s ennek köszönhető a lengyel—angol egyezmény végleges ratifikálása. Pontosan emlékszem a Führer ezen reflexiójára.

DR. HORN: Azon a napon Hitler és ön tettek-e erőfeszítéseket Hendersonnál, hogy elkerüljék a konfliktust? Mi volt az ön javaslata?

VON RIBBENTROP: Utaltam már arra, hogy a Führer augusztus 25-én — úgy emlékszem, kora délután — megbeszélést tartott Hendersonnal, és közölte vele, hogy most is, mint számos más esetben, szándékában áll végleges megegyezésre jutni Angliával. Danzig és a Korridor kérdését így vagy úgy meg kell oldani, s szándékában állt általános jellegű javaslatokat előterjeszteni Angliának, amelyeket a jegyzék nem tartalmazott, hogy az egész problémát Angliával együtt rendezzék.

DR. HORN: Igaz, hogy Hitler akkor egy repülőgépet bocsátott Henderson rendelkezésére, javasolva neki: azonnal utazzon kormányához, és kérje annak kilátásba helyezett közbelépését Lengyelország kérdésében.

VON RIBBENTROP: Igen, igaz. Úgy hiszem, hogy a következő napon, 26-án, Henderson egy német repülőgéppel Londonba utazott...

DR. HORN: Milyen válasszal tért vissza augusztus 28-án Henderson Berlinbe?

VON RIBBENTROP: ...28-án Henderson újra találkozott a Führerrel, e találkozón én is részt vettem. A válasz, amellyel Sir Neville Henderson Londonból visszaérkezett, kezdettől nem tűnt kielégítőnek a Führer számára. Kijelentette, hogy egyes pontok nem világosak. A válasz fő pontja azonban úgy hangzott, hogy Anglia kész egy általános megoldást keresni azon problémákra, amelyek miatt konfliktusba került Németországgal, de azzal a feltétellel, hogy a lengyel—német kérdést békés úton rendezzék. A megbeszélés folyamán Hitler közölte Sir Neville Hendersonnal: tanulmányozni óhajtja a jegyzéket, és később kéri fogja, hogy újra keresse fel. Aztán ő...

DR. HORN: Igaz, hogy ebben a jegyzékben Anglia közvetlen tárgyalásokat javasolt Lengyelország és Németország között?

VON RIBBENTROP: Úgy van, igaz. E jegyzék egyik pontja — szándékomban volt szólni felől —, arról szólt, hogy Anglia a lengyel—német tárgyalásokat úgy tekintené, mint a megegyezés felé vezető legalkalmasabb utat; továbbá úgy vélte, hogy ezeknek a tárgyalásoknak a lehető leghamarabb meg kellene kezdődniük, mivel a határ- és más incidensek előidézte helyzet igen súlyos. Ezen túlmenően a jegyzék kiemelte, hogy bármely legyen a talált megoldás — azt

hiszem, éppen ezeket a kifejezéseket használta —, azt az összes nagyhatalmaknak garantálniuk kell.

DR. HORN: Felajánlotta-e Anglia közvetítő szerepét, vállalkozva, hogy továbbítani fogja Lengyelországnak a közvetlen tárgyalásokra vonatkozó német javaslatokat?

VON RIBBENTROP: Igen.

DR. HORN: Melyek voltak azok a javaslatok, amelyeket Hitler 1939. augusztus 29-én átadott Hendersonnak?

VON RIBBENTROP: A helyzet a következő volt: augusztus 28-án Hitler fogadta a brit nagykövetet, és tudomására hozta, hogy kész figyelembe venni az e napon előterjesztett angol javaslatokat, vagyis a helyzet súlyossága és Lengyelország magatartása ellenére — amely nagyon sértette — ő kész volt még egy gesztust tenni a lengyel—német probléma békés rendezésére az augusztus 28-i angol jegyzékbe foglalt javaslatok értelmében.

DR. HORN: Miért csatoltak e német javaslatokhoz egy kérést, miszerint augusztus 30-a előtt küldjenek egy teljhatalmú lengyel megbízottat Berlinbe?

VON RIBBENTROP: A jegyzékben, amelyet Hitler átadott Hendersonnak az angol kormányhoz való továbbítás végett, az állt, hogy mivel a német kormány nagyon feszültnek ítéli a helyzetet, azonnal előkészítené javaslatait Danzig és a Korridor kérdésének megoldására. A kormány remélte, hogy e javaslatokat azonnal előterjesztheti egy teljhatalmú lengyel megbízottnak, akit augusztus 30-ára vár.

DR. HORN: Igaz-e, hogy Hitler e javaslatokban 24 órás határidőt szabott, mivel tartott egy konfliktus kirobbanásától a két országban történt mozgósítás miatt?

VON RIBBENTROP: Teljes mértékben igaz. Kijelenthetem önök előtt: az augusztus 29-i találkozás alkalmával Henderson nagykövet megkérdezte a Führertől, hogy ez ultimátum akar-e lenni. A Führer azt felelte, hogy nem ultimátum, hanem a helyzet indokolta praktikus javaslat, gyakorlati megoldás. Ismétlem, augusztusnak ezekben az utolsó napjaiban Danzig és a Korridor határain olyan állapot uralkodott, hogy az embernek az volt az érzése, az ágyúk maguktól működésbe lépnek, ha csak nem kerül sor gyors cselekvésre. Ez volt az oka, hogy a Führer olyan rövid határidőt szabott. Attól félt, a hosszabb határidő a dolgok elhúzódsához vezethet, ami növeli a háborús veszélyt.

DR. HORN: Igaz-e, hogy a Henderson nagykövetnek átadott összes információk ellenére az angol kormány úgy tekintette ezeket a javaslatokat, mint amelyek minden alapot nélkülöznek?

VON RIBBENTROP: A brit reagálásra több, velem utólag ismertett okmányból következtettem. Az első megjegyzésem a Henderson és köztem augusztus 30-án lefolyt megbeszélés idejére vonatkozik.

DR. HORN: Igaz-e, hogy augusztus 30-án titkos értesítést kapott a lengyelországi mozgósításról?

VON RIBBENTROP: Igaz. A Führer 30-án egész nap várta a híreket Lengyelországból, de hiába. Ellenkezőleg, úgy hiszem, augusztus 30-án estefelé arról értesültünk, hogy Lengyelország elrendelte az általános mozgósítást, de még nem hivatalosan (...) Mindezek csak arra szolgáltak, hogy nagymértékben komplikálják a helyzetet.

DR. HORN: Igaz-e, hogy a brit kormány akkor visszavonta közvetítő ajánlatát, és azt javasolta: a német kormány tegyen közvetlen lépéseket a Lengyelországgal való egyezkedés érdekében?

VON RIBBENTROP: Ohajtja, hogy beszéljek 30-áról?

DR. HORN: Igen.

VON RIBBENTROP: 30-án, amint már említettem, egész nap hiába vártuk a lengyel küldött érkezését. Közben Hitler előkészítette javaslatait a lengyel megbízott számára, aki — amint Sir Neville Hendersonnak megígérték — Németországgal egyenlő félként tárgyalt volna. Csupán kevéssel éjfél előtt, de mindenestre nagyon késő este kaptunk egy telefonértesítést, amely jelezte, hogy a brit követ egy jegyzéket ohajt továbbítani kormányának. Ezt a telefonbeszélgetést, azt hiszem, akkor még egyszer elhalasztották. Augusztus 30-án éjfélkor folyt le az az emlékezetes megbeszélés köztem és Henderson között.

DR. HORN: Hallotta itt ön Schmidt követségi titkár beszámolóját arról a beszélgetésről? Van valami hozzátennivalója a mondottakhoz?

VON RIBBENTROP: Szeretném kiegészíteni az alábbiakkal: nyilvánvaló, hogy abban az időpontban nagyon idegesek voltunk, mind a brit követ, mind jómagam. Az előző napon az angol követ és a Führer között egy kis jelenet zajlott le, amely súlyosan végződhetett volna. Nekem sikerült más útra terelnem a beszélgetést. Ennek következtében bizonyos fokig feszült volt a viszony köztem és a brit követ között. Mégis arra törekedtem, hogy higgadtan fogadjam, és át-

Díszmenet

vettem jegyzékét. Az utolsó pillanatig reméltem, hogy jelenteni fogják a lengyel megbízott érkezését, de erre nem került sor. Ellenkezőleg, Sir Neville Henderson az alábbiakról informált:

1. Kormányja nem tudja tovább ajánlani ezt az eljárást (angol közvetítés), annak ellenére, hogy a feszültség még tovább súlyosbodott a lengyel mozgósítás következtében, de a brit kormány tanácsolja a német kormánynak, hogy diplomáciai úton járjon el.

2. Hogyha a német kormány elő akarja terjeszteni az említett javaslatokat a brit kormánynak, ez utóbbi kész volna befolyását érvényesíteni Varsónál olyan mértékben, amennyiben e javaslatok méltányosnak tűnnek abból a szempontból, hogy előmozdítsák a konfliktus megoldását.

Ez a válasz nagyon nehezen volt elfogadható, mivel — mint már említettem — a helyzet rendkívül feszültté vált, és a Führer egy napja várt a lengyel teljhatalmú megbízottra. En hasonlókép-

pen attól tartottam, hogy az ágyúk megszólalnak, ha nem jön közbe valamilyen gyors megoldás. Azután felolvastam Sir Neville Hendersonnak a javaslatokat, melyeket Hitler adott át nekem. Szeretném itt újra eskü alatt kijelenteni, hogy a Führer határozottan megtiltotta e javaslatokat bárkinek is átadni...

DR. HORN: Mit tett a német kormány, miután Henderson közölte vele a memorandum tartalmát?

VON RIBBENTROP: A brit követtel folytatott eszmecsere után jelentést tettem a Führernek. Közöltem vele, hogy a megbeszélés igen komoly volt, és hogy a memorandumot nem adtam át Sir Neville Hendersonnak, jöllehet ő kérte. Az volt a véleményem, a helyzet rendkívül súlyos, és Anglia nem másítja meg Lengyelországnak tett ígéreteit; ez volt a megbeszélés után a legtisztább benyomásom. Ugyancsak augusztus 31-én Lengyelország nagykövete felkeresett engem. Mindenki előtt ismeretes, hogy nem

... és visszavonulás

volt felhatalmazva sem tárgyalások folytatására, sem bármiféle javaslat elfogadására ...

DR. HORN: Igaz-e, hogy Anglia csak augusztus 31-én este továbbította a német javaslatokat Varsóba?

VON RIBBENTROP: Kérem, szíveskedjék megismételni a kérdést.

DR. HORN: Igaz-e, hogy a német kormány javaslatait, amelyeket ön előző este átadott Sir Neville Henderson nagykövetnek, csak augusztus 31-én este adták át Varsónak?

VON RIBBENTROP: Vagyis hogy London akkor továbbította?

DR. HORN: Igen, London.

VON RIBBENTROP: Én nem tudok erről semmit, de úgy gondolom, hogy önök ezt könnyen megállapíthatják a hivatalos okmányok alapján.

DR. HORN: Milyen megfontolások vezettek végül is Lengyelország megtámadásának elhatározására?

VON RIBBENTROP: Nem tudok erről részletesen referálni. Annyit tudok csupán, hogy a javaslatokat, amelyeket én augusztus 30-án éjjel átnyújtottam Anglia nagykövetének, augusztus 31-én este

közzétették. A varsói rádió reagálása, pontosan emlékszem rá, valóságos háborús kihívásként hangzott... Az a véleményem, hogy a lengyel rádió pimaszul viszonyult a javaslatokhoz, a németeket hunoknak vagy valami hasonlóknak nevezte. Még emlékszem erre. Bármi is történt, kevéssel e javaslatok közzététele után Varsóból rideg, negatív válasz érkezett. Feltételezem, hogy ez a rideg válasz készítette a Führert augusztus 31-én arra, hogy parancsot adjon a támadásra.

Ami engem illet, csupán annyit mondhatok, hogy a birodalmi kancelláriába mentem, ahol a Führer közölte velem, hogy kiadta a parancsot, már minden mozgásban volt, és már nem lehetett semmit sem tenni. A fentiekre én egyszerűen azt feleltem neki: „Sok szerencsét kívánok önnek.“ Hozzátehetem még, hogy ezen ellenségeskedések megkezdése végét jelentette azoknak az erőfeszítéseknek, amelyeket Hitler az évek folyamán kifejtett annak érdekében, hogy békés megoldásra jusson Angliával.

DR. HORN: Mussolini újabb közvetítési kísérlettel próbálkozott, s mi történt e téren?

VON RIBBENTROP: Igaz, szeptember 3-án reggel érkezett Berlinbe egy erre vonatkozó javaslat, amely jelezte, hogy Mussolininak még módjában áll össze-hívni egy értekezletet a lengyel kérdés megtárgyalására, és hogy ő ezt megtenné, ha Németország minél hamarabb beleegyezését adná. A jegyzék közölte, hogy a francia kormány már jóváhagyta a javaslatot. Németország hasonlóképpen azonnal elfogadta. Mégis, kevéssel ezután — az órára nem emlékszem pontosan —, jelentették, hogy Lord Halifax egyik alsóházi beszédében vagy egy más hivatalos angol beszédben London ezt a javaslatot visszautasította.

DR. HORN: Van-e önnek tudomása arról, hogy e javaslatot Franciaország is visszautasította volna?

VON RIBBENTROP: Említettem már, hogy mi a javaslattal egyidőben kaptunk az olasz kormánytól egy jegyzéket, amelyben az állt: a francia kormány kedvezően viszonyul e javaslathoz, vagy már el is fogadta.

DR. HORN: Mit tett ön attól a pillanattól kezdve a háború további kiterjedésének megakadályozására?

VON RIBBENTROP: Mondhatom, legfőbb óhajom a Lengyelország elleni háború kirobbanásától kezdve az volt, hogy megpróbáljam a konfliktus elszigetelését, vagyis elkerülni a háború továbbterjedését Európában. Mégis igen gyorsan rá kellett ébrednem, hogy midőn egy háború kitört, a politika nem mindig vagy egyáltalán nem játszik döntő szerepet, és attól a pillanattól kezdve a vezérek karok lépnek a játéktérre. Mindegyik szeretné felülmúlni a másikat (...)

ELNÖK: A törvényszék nagy türelemmel hallgatott végig egy igen részletes történeti elbeszélést. Ennyit mondhatok csupán, hogy véleményem szerint a részleteknek ez az áradata nem fogja a vádlott ügyét szolgálni. Most felfüggesztjük a kihallgatást.

(A kihallgatás 1946. március 30-án 10 órakor folytatódott.)

SIR DAVID MAXWELL TYFE: Mikor szerzett tudomást arról, hogy Hitler el volt szánva Lengyelország megtámadására?

VON RIBBENTROP: Vagyis hogy Hitler Lengyelország ellen katonai intervenciót tervezett? Ezt először 1939 augusztusában hallottam emlegetni. A Danzigra vonatkozó utasítást olvasva, természetesen tűnik, hogy bizonyos katonai intézkedéseket foganatosítottak, bármely eshetőségre számítva. De én nem tudtam semmit erről az utasításról, s nem emlékszem, hogy kaptam volna abban az idő-

szakban katonai jellegű információt. Én, hogy úgy mondjam, nem tudtam semmit erről a dolgról.

SIR DAVID M. T.: Fenntartja ön a bíróság előtt, hogy nem értesült májusban arról, miszerint Hitler főcélja nem Danzig volt, hanem az élettér kiszélesítése Keleten?

VON RIBBENTROP: Nem, én ilyen értelemben nem értesültem. Igaz, a Führer gyakran beszélt az élettérről, de nem tudtam, hogy szándékában áll Lengyelország megtámadása.

SIR DAVID M. T.: Vessen egy pillantást az ön hivatalos dokumentumai lajstromának 117., esetleg 118. oldalára, látni fogja ott, a Birodalom új kancelláriájában 1939. május 23-án tartott egyik gyűlés jegyzőkönyvét.

VON RIBBENTROP: A 117. oldalt említette?

SIR DAVID M. T.: Igen, a 117.-et, de lehet, hogy a szóban forgó paragrafus a 118. oldalon található. Így kezdődik: „Nem Danzigról van szó. Arról, hogy kikerekítsük életterünket Keleten, és biztosítsuk létszükségletünket, végünk a Baltikum és a balti államok problémájával. A létfenntartáshoz szükséges erőforrások biztosítása nem lehetséges máshol, csak ezen a gyéren lakott területen, amelynek természeti gazdagsága a mi racionális kiaknázásunkkal jelentős mértékben növelni fogja a termelést. Más lehetőség nem létezik Európában.“

Továbbra is fenn kívánja-e tartani a bíróság előtt, hogy Hitler egyáltalán nem fejtette ki önnek ezt az álláspontját?

VON RIBBENTROP: De a dolog bizarrnak tűnhetne, de jelezni kívánom önöknek: nem hiszem, hogy részt vettem volna ezen a megbeszélésen. Ez katonai értekezlet volt, és a Führer külön szokta tartani a katonai és politikai megbeszéléseket. A Führer időnként utalt arra, hogy nekünk szükségünk van élettérre, de én erről nem tudtam semmit, s ő nekem abban az időben (1939. május) egy szót sem szolt arról a szándékaról, hogy megtámadja Lengyelországot...

SIR DAVID M. T.: Azt akarja mondani, hogy Hitler tudatosan nem közölt semmit igazi szándékairól, s eltitkolta ön előtt azt a ténny, hogy nem Danzig volt a viták tárgya, és hogy az élettér megszerzése állt szándékainak középpontjában. Ezt óhajtja ön mondani?

VON RIBBENTROP: Igen, véleményem szerint ő szándékosan tette, hogy...

SIR DAVID M. T.: Jó, lenne szíves akkor valamivel tovább, egy egész rövid paragrafust olvasni: „Már nem úgy tevődik fel a kérdés, hogy kiméljük Lengyel-

országot; és marad az egyetlen elhatározás: megtámadni Lengyelországot az első kedvező alkalommal. Nem kell a cseh-szlávok ügy megismétlésére várni. A háború be fog következni. Célunk Lengyelország elszigetelése."

Fenntartja ön a törvényszék előtt, hogy Hitler soha nem hangoztatta ezt külügyminisztere előtt?

VON RIBBENTROP: Nem értettem elég világosan a kérdést.

SIR DAVID M. T.: A kérdés nagyon egyszerű: állítja ön a törvényszék előtt, hogy Hitler sohasem használta beszédeiben a felolvasott részletet, melynek értelmében nem arról volt szó, hogy ki-mélni kell Lengyelországot, hanem, hogy az első adódó alkalommal meg kell támadni és elszigetelni?

Állítja ön a törvényszék előtt, hogy Hitler nem beszélt erről külügyminiszterének, akinek feladata valójában a külpolitika irányítása?

VON RIBBENTROP: Nem, abban az időszakban nem beszélt erről nekem, hanem csak jóval később, 1939 nyarának folyamán. Csak akkor beszélt erről, és szószerint kijelentette, hogy eltökélt szándéka: így vagy úgy megoldja a kérdést.

SIR DAVID M. T.: És állítja, hogy májusban önnek nem volt tudomása arról, hogy Hitler háborút akar?

VON RIBBENTROP: Nem, nem voltam teljesen meggyőződve erről.

SIR DAVID M. T.: Ebből az okmányból világosan kitűnik, hogy ő háborút akart, nemde?

VON RIBBENTROP: Ez a dokumentum kétségtelenül azt a szándékát bizonyítja, hogy megtámadja Lengyelországot (...)

Keitel kihallgatása

DR. NELTE: Térjünk át most a lengyel ügyre. Ez esetben is azzal vádolja önt a vádhatóság, hogy részt vett a Lengyelország elleni hadműveletek tervezésében, előkészítésében, és hogy segítséget nyújtott ezen műveletek végrehajtásában. Kérem, fejtsé ki röviden elvi álláspontját Keitel ezen problémái felől.

KEITEL: A Korridor és Danzig körül felmerült kérdéseket régóta jól ismertem. Hasonlóképpen tudomásom volt arról is, hogy politikai tárgyalásokra törekedtek ezekkel a problémákkal kapcsolatosan. Lengyelország megtámadásának lehetősége, amelyet elő kellett készíteni, és

valójában elő is készítették, szorosan összefüggött ezekkel a problémákkal. Mivel nem foglalkoztam politikai kérdésekkel, véleményem megegyezett a München előttivel: én a katonai felkészültségre híve voltam. Vagyis úgy véltem, hogy a katonai presszió, ha szabad így kifejeznem magam, azzal az eredménnyel járhat, mint München alkalmával. Nem bíztam abban, hogy a kérdés megoldható katonai készülődés nélkül is.

DR. NELTE: De ezt az ügyet nem lehetett megoldani egyszerűen közvetlen tárgyalások útján?

KEITEL: Nehéz erre válaszolnom, habár tudom, hogy mind Danzigra vonatkozóan, mind a lengyel Korridor kérdésének megoldása érdekében bonyolult tárgyalások folytak.

DR. NELTE: A vádhatóság kifejtette, hogy Hitler már 1938 ősztől kezdődően tanulmányozta a Lengyelország elleni háború lehetőségét. Foglalkoztatta ez öntek 1938-ban?

KEITEL: Nem. Nem emlékszem erre. Inkább kész vagyok hinni, hogy nem. Abban az időszakban elkísértem Hitlert egy hosszú ellenőrző útra a keleti erődítmények megtekintésekor. Áthaladtunk a pomerániai fronton... hogy szemügyre vegyünk a különböző erődítményeket a lengyel határ mentén. A kelet-poroszországi erődítmések kérdését ezen időszakban valójában tanulmányoztuk... Hitler egyszerűen tudni szeretete volna, hogy ezek a keleti erődítmések elég védelmi erővel rendelkeznek-e arra az esetre, ha Danzig és a Korridor ügye háborúhoz vezet Lengyelországgal.

DR. NELTE: Melyik időszakra esnek a Danzig elfoglalására vonatkozó előkészületek?

KEITEL: Úgy hiszem, 1938 ősztől kezdve a parancs megérkezett, hogy Danzigot a kedvező időben el kell foglalni, Kelet-Poroszországból érkező segítséggel. Ez minden, amit tudok.

DR. NELTE: Szem előtt tartották-e ugyanakkor a Lengyelország elleni háború lehetőségét?

KEITEL: Igen, ez a kérdés szerves részét alkotta a határvédelmi lehetőségek vizsgálatának, de nem emlékszem, hogy lett volna egy bizonyos terv vagy katonai készülődés, hacsak nem a Kelet-Poroszországból jövő meglepetésszerű támadás lehetősége.

DR. NELTE: Ha pontosan emlékszem, egy alkalommal, midőn erről az ügyről beszéltünk, ön azt mondta, hogy Danzigot csak abban az esetben kellett volna elfoglalni, ha az nem vezet Lengyelország elleni háborúhoz.

KEITEL: Igen, úgy van. Ismételtelen elhangzott, hogy Danzig elfoglalását vagy az ellene irányuló váratlan támadást csak abban az esetben kellett volna végrehajtani, ha bizonyos, hogy a művelet nem vezet háborúhoz.

DR. NELTE: Mikor módosították e tervet?

KEITEL: Úgy hiszem, Lengyelország elutasító magatartása, hogy valamilyen megoldást is elfogadjon Danzig kérdésében, volt az elkövetkező döntések és intézkedések oka.

DR. NELTE: A vádhatóság tulajdonában van az 1939. április 3-i direktíva...

KEITEL: Legyen szabad megjegyeznem, hogy München után a helyzetet, éppen a keleti problémát illetően, különféleképpen ítélték meg; kétségtelenül e ténynek tulajdonítható, úgy hiszem, hogy Csehszlovákia kérdése kielégítően megoldódott egyetlen puskalövés nélkül. A Kelettel kapcsolatos többi problémát is hasonló módon rendezhette volna Németország...

DR. NELTE: A „Fehér terv”-nek megfelelően a C 120. okmányt, a direktívát 1939. április 3-án közölték.

KEITEL: Nézzük csak az okmányt. Az első mondatban az áll, hogy a Wehrmacht szokásos évi utasításait helyettesíti az esetleges mozgósításra vonatkozó előkészületeket illetően, és módosítja az 1937—38-ban közölt utasításokat, amelyeket évenként megújítottak. De valójában Hitler már abban az időben vagy valamivel előbb az én jelenlétemben utasítást adott a szárazföldi hadsereg főparancsnokának, tegyen stratégiai és gyakorlati előkészületeket egy Lengyelország elleni támadásra vagy háborúra. Én továbbítottam ezeket az előzetes nyilatkozatokat, amelyek ebben az okmányban is láthatók, vagyis: a Führer elrendelte, hogy a szárazföldi hadsereg főparancsnoka szeptember 1-re fejezzen be minden előkészületet, és évégett dolgozzanak ki munkatervet. Akkor írtam alá ezt az okmányt.

DR. NELTE: Milyen álláspontra helyezkedett ön és a többi tábornok a háborút illetően?

KEITEL: Szükségesnek tartom kijelenteni, hogy abban az időben, akárcsak a Csehszlovákia elleni akció előkészítésének esetében, a szárazföldi csapatok főparancsnoksága, valamint a tábornokok, akikkel magam is beszéltem, elnevezük a Lengyelország elleni háború gondolatát. Mi nem óhajtottuk ezt a háborút; de természetesen hozzákezdünk a kapott parancsok végrehajtásához, mindekelőtt ami a vezérkar megfelelő előkészítő munkáját illeti. Azzal érveltünk, hogy meggyőződésünk szerint azok a ka-

tonai eszközök, amelyekkel akkor rendelkezünk, éspedig a hadosztályok, felszerelésük állapota, a fegyverzet, a lőszerellátás hiányossága arra figyelmeztetett, hogy nem vagyunk felkészülve egy háború elkezdésére.

DR. NELTE: Azt szándékszik mondani, hogy önök kizárólag katonai szempontok mérlegelésével alakították ki álláspontjukat?

KEITEL: Igen, kénytelen vagyok ezt elismerni. Én nem katonai kérdésekre utaltam akkor, hanem csupán azt szerettem volna tudni: képesek vagyunk-e vagy sem (a háború viselésére).

DR. NELTE: A ténny egyszerűen tudomásul veszem. De 1939. május 23-án értekezletet tartottak, amelyen Hitler tábornokaihoz beszélt. Ismeri ön e beszédet? Milyen érvekre hivatkozott (Hitler) előadásában?

KEITEL: Ennek szövegéről első ízben előzetes kihallgatásom alkalmával értesültem. Felidézte bennem az akkori válságos helyzetet. E beszéd célja volt demonstrálni a tábornokoknak, hogy nyugtalanságuk minden alapot nélkülöz, és eloszlanni kétélyeiket. Ez a beszéd egyszerűen buzdítást akart lenni.

DR. NELTE: Gondolta-e ön abban a pillanatban, hogy a háború valójában ki fog robbanni?

KEITEL: Nem, abban a periódusban — lehet, naivság volt részemről — úgy véltem, hogy a háború nem fog kitörni, hanem a katonai készülődések elrendelése után újra tárgyalások kezdődnek, és következik majd valamelyes megoldás. Mi tisztán katonai szempontból elemeztük a helyzetet. Mi, tábornokok úgy hittük, hogy Franciaország — ha Anglia nem is — közbe fog lépni a Lengyelországgal fennálló kölcsönös segélynyújtási egyezmény alapján, és nem is rendelkezünk a szükséges védelmi eszközökkel. Az említett okokból kifolyólag meg voltam győződve, hogy nem kerül sor háborúra, s nem is folytathattunk volna háborút Lengyelország ellen, ha a franciák Nyugat felől megtámadnák minket.

DR. NELTE: Hogyan ítélte meg ön a helyzetet az 1939. augusztus 22-i beszéd után?

KEITEL: Ez a beszéd augusztus végén hangzott el az Obersalzburgrban összegyűlt tábornokok előtt; azokról a tábornokokról van szó, akik a Keleten összevont csapatoknál főparancsnoki pozíciót töltöttek be. Mikor Hitler beszéde végén bejelentette, hogy egyezmény megkötése van folyamatban a Szovjetunióval, szilárdan hittem, hogy nem kerül sor háborúra, arra gondolva, hogy ezek a feltéte-

lek tárgyalási alapul kínálkoznak, és hogy Lengyelország nem akarja kitenni magát a veszélynek. Arról is meg voltam győződve, hogy ettől a pillanattól kezdve létrejött a tárgyalási alap, habár Hitler beszédében, amelynek jegyzőkönyvét első ízben itt olvastam, kijelentette, hogy minden előkészületet befejeztek, és szándékában volt hozzálátni a kivitelezéshez.

DR. NELTE: Tudomása volt arról, hogy Anglia késznek mutatkozott közvetítő félként fellépni?

KEITEL: Nem, semmit sem tudtam ezekről a dolgokról. Egyetlen dolog, ami nagyon meglepett, hogy azon napok egyikén, amelyekről itt többször szó esett, vagyis 24- vagy 25-én, tehát pár nappal az obersalzburgi konferencia után, egyszer csak hívtattak Hitlerhez a birodalmi kancelláriába, aki egyszerűen közölte velem: „Szüntessenek be azonnal mindent. Időre van szükségem tárgyalások céljából.”...

DR. NELTE: Mi történt tovább?

KEITEL: Azonnal telefonáltam a szárazföldi csapatok főparancsnokának, és közöltem az utasítást; Brauchitschét Hitlerhez hívtatták. Mindent leállítottak, és az összes intézkedéseket, amelyek az esetleges katonai akcióra vonatkoztak, felfüggesztették, kezdetben meghatározatlan időre, a következő napon pedig meghatározott periódusra. A mai lehetséges számítások alapján, úgy hiszem, öt napról volt szó.

DR. NELTE: Ismerte Lengyelország állítólagos igényeit?

KEITEL: Úgy emlékszem, volt alkalmam látni a birodalmi kancelláriában, maga Hitler is megmutatta nekem a fogalmazványokat, hogy tudomásom legyen róluk.

DR. NELTE: Mivel alkalma volt látni, szeretném megkérdezni önt, hogy komolyan tekintette azokat a javaslatokat?

KEITEL: Csupán néhány percig maradtam a kancelláriában, és mint katona természetesen teljesen becsületesnek vélttem őket.

DR. NELTE: Az említett alkalommal folyt-e eszmecsere a határincidensekről?

KEITEL: Nem. A határincidensek kérdését nem vetették fel. A kihallgatásom alkalmával abban az időben és néhány más megbeszélésen, amelyeket az említett periódusban tartottunk a kancellárián, egyáltalán nem esett szó erről.

DR. NELTE: Átadom önnek a P.S. 798-as jelzésű okmányt. Jegyzetek, amelyek a Heydrichnek szánt lengyel uniformisokra vonatkoznak.

KEITEL: Hozzátehetném...

DR. NELTE: Kérem, tessék.

KEITEL: ... hogy augusztus 30-án a támadás napján — amely ténylegesen szeptember elején következett be, mivel 24 órával elhalasztották —, Brauchitsch és engem újra hívtattak a kancelláriára, és — amint emlékszem — a halasztás indoklásául azt hozták fel, hogy teljhatalmú megbízottat várnak a lengyel kormány részéről. Ezért mindent el kellett halasztani 24 órával, a továbbiakban a katonai utasítások nem szenvedtek semmiféle módosítást.

Ez a dokumentum bizonyos lengyel uniformisokra vonatkozik, melyeket arra szándékoztak felhasználni, hogy határincidenseket vagy más illegális akciókat provokáljanak. Az okmányt nekem megmutatták, ismertem: egy jegyzék volt, amelyet Canaris admirális írt később a velem való találkozásról. Azon a napon említette nekem, hogy néhány lengyel egyenruhát kell beszereznie. Erre parancsot a Führertől kapott a szolgálatos tiszt közvetítésével. Azt kérdeztem tőle: „Mi célból?” Mindketten meg voltunk győződve, hogy egy illegális műveletről van szó. Ha jól emlékszem, értésére adtam, hogy nem vagyok híve ilyenfajta akcióknak, és azt tanácsoltam neki, ne foglalkozzék ilyen dolgokkal... Ez minden, amit erről hallottam...

DR. NELTE: Ön természetesen tudja, hogy ez az ügy összefüggésben áll a gleiwitzi rádióállomás ellen később elkövetett támadással. Mit tud erről az incidensről?

KEITEL: Engem nem tájékoztattak erről a műveletről, csupán itt, a tanúk vallomásaiból értesültem róla. Nem hallottam soha, ki vállalkozott erre a dologra, és nem informáltak a gleiwitzi adóállomás elleni rajtaütésről... Nem emlékszem, hogy hallottam volna akkoriban, mikor történt ez az incidens.

Egy provokátor tanúvallomása

En, Alfred Helmut Naujoks eskü alatt és előbbi eskümnek megfelelően a következő vallomást teszem:

1. 1931-től 1934. október 19-ig az SS, illetve 1934-től, alakulási évétől 1941-ig az SD tagja voltam. 1941 februárjától 1942 derekáig a hadsereg SS-kötélékében szolgáltam. Később, 1942 szeptemberétől 1944 szeptemberéig a belgiumi katonai közigazgatás gazdasági osztályán dolgoz-

tam. 1944. október 19-én megadtam magam a szövetségeseeknek.

2. 1939. augusztus 10-e körül Heydrich, a SIPO (állambiztonsági rendőrség) és az SD parancsnoka, személyes parancsot adott, amely szerint a lengyel határ közelében fekvő gleiwitzi rádióállomás ellen színtelt támadást kell intézni, olyan látogatatot keltve, mintha a támadók lengyelek lettek volna. Heydrich azt mondta: „A külföldi sajtó és a német propaganda számára tényleges bizonyíték szükséges a lengyel támadásról.“ Azt a parancsot kaptam, hogy 5–6 SD-emberrel utazzam Gleiwitzbe, s várjak, amíg megkapom a „jelszót“ Heydrichtől az akció kezdésére. A nekem adott parancs úgy szólt, hogy el kell foglalni a rádióállomást, és olyan hosszú ideig tartani, hogy egy lengyelül beszélő német a rádióban lengyel nyelvű felhívást felolvashasson. Ezt a lengyelül beszélő németet rendelkezéseimre bocsátották.

Heydrich azt mondta: a beszédben szólni kell arról, hogy elérkezett az idő Lengyelország és Németország összecsapására, hogy a lengyelek összefogtak, s minden németet, aki ellenállást fejt ki, meg kell semmisíteni.

Heydrich akkor azt is mondta nekem, hogy a németek támadása Lengyelország ellen néhány napon belül várható.

3. Gleiwitzbe utaztam, és ott tizennégy napig vártam. Akkor kértem Heydrichet, engedélyezze visszatérésemet Berlinbe, azt az utasítást kaptam azoban, hogy maradjak Gleiwitzben. Augusztus 25- és 31-e között felkerestem Heinrich Müllert, a Gestapo főnökét, aki akkor Oppeln közelében tartózkodott. Müller jelenlétében tárgyalt egy Mehlhorn nevű emberrel egy határincidens tervéről, amelyben azt kellett megjátszani, hogy a lengyel katonák német egységeket támadtak meg. Ennek a második incidensnek egy faluban kellett kirobbannia, amelyet — amint hallottam — Hohenlindennek hívták. Az incidenshez körülbelül egy századnyi németet kellett volna igénybe venni. Müller azt mondta nekem, hogy

12 vagy 13 elítélt bűnöző áll rendelkezésére, akiket lengyel uniformisba öltöztettek, ezeknek holttestét az incidens színhelyén kell hagyni, annak bizonyítékául, hogy azokat az összecsapás alkalmával ölték meg. E célból ezek halálos befecskendezést kapnak, amit egy orvosnak kell végrehajtania, akit Heydrich rendel ki, aztán lőtt sebet is kell rajtuk ejteni. Az akció befejezése után a tett színhelyére visszük a sajtódúsítókat és más személyeket, s kiadunk majd egy rendőri jelentést is.

4. Müller azt mondta nekem, hogy parancsa volt Heydrichtől: a bűnözők közül egyet bocsásson rendelkezéseimre gleiwitzi akcióhoz. A fedőnév, amivel ezt a bűnözőt megnevezte, „Konzerv“ volt.

5. A gleiwitzi merényletre, amelyben én is részt vettem, a Lengyelország elleni német támadás előestéjén került sor. Ha emlékezetem nem csal, a háború 1939. szeptember 1-én tört ki. Augusztus 31-én délben telefonon megkaptam Heydrichtől a „jelszót“, hogy a merényletre aznap este 8 órakor kerül sor. Heydrich azt mondta: „Az akció végrehajtása céljából jelentkeztek Müllernél a konzervért“. Én az utasítás szerint cselekedtem, és Müller megparancsolta, hogy az embert szállítsam a rádióállomás közelébe. Megkaptam ezt az embert, és a rádióleadó közelében lefektettem. Életben volt, de nem volt eszméletnél. Megpróbáltam felnyitni a szemét. Szeméből is, nem csupán lélegzéséből megállapíthattam, hogy életben volt. Nem láttam rajta lőtt sebet, csak sok vért, szétmázolva az egész arcán. Civilruha volt rajta.

6. Elfoglaltuk a rádióállomást, ahogyan megparancsolták, beolvastunk egy három vagy négy perces beszédet a mikrofonba, leadtunk néhány pisztolylövést, és elhagytuk a színhelyet.

Bevezette, a jegyzőkönyvi részleteket válogatta és fordította

Magyari András